

גיליון מס' 393 בין הזמנים אב
תש"פ שנה שמינית

מבצע מיוחד !!!
הקדשה ע"ג הגליון בסך 100 ₪ בלבד
כל הקודם זוכה!
וזכות השותפות בהפצת דברי התורה של מרן שר
התורה שליט"א תעמוד לכל התורמים החשובים
לראות ברכה והצלחה בכל העניינים
לתרומות: 053-3145900

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

שלום וברכה!

בחודש הקרוב יחול יום היארצייט ה-35 להסתלקותו של מרן הקהילות יעקב
הסטייפלר זי"ע אביו של רבינו מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שיבלחט"א
ימים לא פשוטים עוברים על העולם כולו בהתפשטות המגפה הנוראה וע"כ
לא יודעים מה ילד יום ובמיוחד השנה האם נוכל לעלות ולשפוך שיח בקברו
של הצדיק ולבקש עלינו ועל כלל ישראל,
יוצאים אנחנו בשרות מיוחד לכל ידידינו החשובים שירימו את תרומתם בסך
של לפחות 100 ש"ח עבור המשך הוצאת והפצת דברי התורה,
כל השותפים יזכו:

- א. להיות שותפים בהפצת דברי התורה של רבינו מרן שר התורה שליט"א.
- ב. שמם יוזכר לברכה כפי בקשתם אצל מרן.
- ג. שמם יוזכר לברכה וישועה כפי בקשתם בקברו של מרן הקה"י זי"ע ביום
היארצייט, (כפי שנכתב יתכן ולא יוכלו לעלות השנה לקברו וע"כ סיכמנו אם אחד
ממקורבי רבינו הדר ממש בסמיכות למקום קבורתו שיעלה במיוחד ביום היארצייט
להעיתיר על כל שמות התורמים החשובים ויזכיר את שמם ובקשתם במפורט).
- ד. ינתן לכל התורמים זכות הקדשה באחד הגליונות במשך השנה הקרובה כפי
בחירתם.

כל התרומות הם עבור המשך הוצאת והפצת דברי התורה.
ניתן להעביר באשראי במכשירים שבבתי הכנסת נדרים או קהילות
או במס' 053-3145900

ברכה מרובה
יצחק גולדשטוף

עלי שיח

האם משה רבינו לבש מסכת פנים בשבת?
עובדא מרתקת ביותר, הקשורה גם לתקופתנו,
שמענו בהשגחה פרטית מכלי ראשון, מהגאון
רבי עמוס טבצ'ניק שליט"א מרבני כולל חזון
איש ומי שהיה קרוב ביותר למרן בעל הקהילות
יעקב זי"ע ולבנו מרן הגר"ח שליט"א.

וכך סיפר: לפני שנים רבות השתתפתי בשמחת
חתונה, בה גם היה נוכח מרן שליט"א. כשהרב
ראה אותי, הוא אמר לי בחיך, מקודם היה כאן
הגאון הגדול רבי דוב לנדא שליט"א ושאל אותי
שאלה יפה.

והמשיך רבינו לספר: הוא שאל אותי האם
משה רבינו הלך עם "המסווה" גם בשבת או
שהלך עם זה רק ביום חול (במאמר המוסגר
נציין, כי ברבות השנים יצא ספר "חידושי
מורנו הגאון רבי דוב לנדא" למסכת שבת
מכתביו, ושם בדף י"א ב' בהערה על דברי רש"י
שם, הוא מביא ספק זה).

"שאלתי את רבינו שליט"א מספר הג"ר עמוס,
מה הרב ענה לו? והגר"ח שליט"א השיב בחיך,
אמרתי לו כי יש כדמות ראייה מהזוהר שכן,
והחל לומר את דברי הזוהר, אלא שמפני רעש
התזמורת וההמון אדם, לא הצלחתי לשמוע. -
מספר לנו רבי עמוס בעצבות.

הדברים עוררו עניין בבי מדרשא והג"ר מאיר
שטיגל שליט"א (שערך בשעתו חלק משיעורי
רבינו לירושלמי) אף כתב בזה דברי טעם
בספרו שומר אמת עה"ת פ' כי תשא.

במשך השנים ניסו למצוא את הראיה ללא
תוצאות אבל, הוא מסיים, לאחרונה נמצאו
דברי הזוהר, ממנו לכאורה הביא רבינו ראייה.
הוא מופיע בפרשת שלח (קס"ג א') שם מסופר
שבראשי חודשים שבתות ומועדים מתכנסים
ראשי מתיבתא אצל משה רבינו, ומתחדשים
שם חידושי תורה וכו' ומוסיף הזוהר הקדוש,
שרק את אהרן הם יכולים לראות ולא את משה
מפני שיש אותו מסוה פרוש על פניו ושבעה
ענני כבוד סביבו --- עי"ש בזוהר. ואמנם הזוהר
מירי בג"ע אבל ההנהגה שם היא כמו שהיו
מתנהגים פה כידוע

הפלא ופלא!!! "דברי תורה עניים במקום אחד
ועשירים במקום אחר". (יש"כ לידידנו הר"ר
שמואל רוזנברג שמסר לנו את הדברים).

מרן שליט"א מקבל לידיו את הקובץ גליונות ערש"ק פר' 'מטות מסעי'
ומעיין בגליון "דברי שי"ח"

לזכות הבחור יצחק אייזיק בן חיה אסתר
לזיווג טוב והגון בקרוב ממש לקשר של קיימא ולבנין עדי עד

לעלוי נשמת חיים אליעזר בן יהושע צבי ז"ל רוזן - כ"ז תמוז,
לעלוי נשמת יוסף בן יהודה ז"ל הרצוג - כ"ח תמוז

להצלחת ר' יעקב
יוסף בן שושנה

לרפואה שלימה וישועה גדולה
במהרה להרה"ג אליהו בן
שבע שליט"א בתושחי

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"ג, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

מה "קורא"?

מדי יום היה קורא מעט בכותרות העיתון היומי החרדי. (באותן שנים היה זה עיתון 'המודיע', והוא בעל שני דפים בלבד בימי חול, ובערב ש"ק שלושה דפים). פעם ציין שאילו היה מטיב לשמוע לא היה נזקק גם לכך, כי מי ששמיעתו טובה, שומע ממילא את ההכרח והנדרש. כן היה נזהר, לבל יראוהו זרים בקריאתו. פעם דברו על איזה ענין שראש הממשלה עשה, או אמר. באותה שעה נכחו בחדר, מרן הסטיפלר ובנו הגר"ח שליט"א, ושאל הגר"ח: מי כעת ראש הממשלה, עדין האישה ההיא?... (כבר חלפו שנים אחדות מאז כיהנה ג. מ. בראשות הממשלה). שחק מרן ה'קהילות יעקב' ואמר: "הוא יודע..." (כלומר, ששואל כן לבדיחות).

"הוא לומד יותר טוב ממני"

מפי הגר"ח שלום הכהן שליט"א, ראש ישיבת 'פורת יוסף' בירושלים: יום אחד ראיתי את הסטיפלר גורר סכך לסוכה. שאלתי: "הרב, למה לא הבן [הגר"ח שליט"א]?" וענה לי "הוא לומד יותר טוב ממני".

כיצד מוקדקין בקריאת שמע

בא אב עם בנו, בתלונתו שהבן בקריאת שמע חוזר על המילים כמה פעמים, מתוך חשש שהוציא התיבות מפיו שלא כראוי, והורה לו מרן שיותר לא ינהג כך וכו'.

טען הצעיר: "הלא כך נהג גם הגר"ח...?" והשיבו מרן: "הגר"ח היה יכול. ואכן אם הייתה יכול לעמוד בזה בלא להשתגע ח"ו, ניחא, אבל בדרך כלל אינו כן". סיפרתי זאת לרבינו הגר"ח קנייבסקי שליט"א, והוסיף גם כן, שבוודאי אדם גדול יכול לאחוז בכל הדקדוקים, ולהישאר ברום גדלו, אבל לא כל אחד מסוגל לזה.

שניים מקרא ואחד תרגום

בשנים האחרונות היה מרבה לעיין בפירוש 'העמק דבר' על התורה. [אמר הכותב, אף אני ראיתי לא אחת לומד בחומש זה, ולימים בהביר לי מר"ר הגר"ח שליט"א, כי עבור שניים מקרא ואחד תרגום, העדיף מרן הסטיפלר את נוסח ה'אונקלוס' הנדפס בחומש 'העמק דבר', משום שהוא יותר מוגה ומדויק מבשאר החומשים].

לשיר את המסכתות

רבי זאב איידלמן סיפר, כי בימי בחרותו למד הסטיפלר מהו חינוך הבנים - להטעימם כבר מקטנות לדבקות ומתיקות בתורה. לרגל נישואי אחיו רבי פייבל איידלמן, עם אחותו של רבי שמואל גריינימן, שנערכו בוויילנא, פגש רבי זאב את הסטיפלר (ניסו של רבי שמואל). הסטיפלר הגיע למקום החופה, ומכיוון שנשאר זמן מה עד החופה, הסיר את כובעו, הניחו בצד בלי תשומת לב, ומיד שקע בלימוד (הנהגה שאפיינה אותו כל ימיו).

באותם ימים בנו הגר"ח, שהיה כבן שנתיים, שעשע את משתתפי השמחה. הללו היו פונים לינוקא, ומבקשים: "קפוצ על הספסל, ותאמר את שמות המסכתות!" והוא היה קופץ ושר את כל המסכתות, בניגון מיוחד שחיבר לו אביו, בתור שיר ערש. וכך היה מסיים למנות את כל המסכתות האחרונות במילים: "טבול יום, ידיים, עוקצין - גיב מירד עם צוקערל [תן לי את הסוכריה]..." ואביו היה משליך לעברו סוכריה, כמובטח.

מכיוון שלילותיו של הסטיפלר היו קודש ללימוד התורה הוסיף ר' זאב והסביר נטל על עצמו לעזור לזוגתו, שתנוח ולא תצטרך לקום בלילה כשהתינוקות מתעוררים, וכשהתעוררו היה מרדים אותם אביהם בשיר המסכתות הזה.

"המחבר" בן השמונה מבקש "הסכמה"

שש שנים אחר כך. ר' זאב מגיע ארצה ומבקש להצטרף ל'ישיבת בית יוסף' בבני ברק. הוא נקרא לשיחה בדברי תורה עם ראש הישיבה, הסטיפלר. בבואו למבחן ישב בנו הגר"ח, בן השמונה, על השולחן לצד אביו, ובידו מחברת מכורכת בה רשם את 'חידושי התורה שלו'. כשנפנה ר' זאב לצאת מהבית, קפץ הילד מהשולחן ופנה אליו בהצעה רצינית: "אני כותב עכשיו חידושי תורה על מסכת פסחים. יש לי כבר הסכמות מהקליינער, ומהפעטער [הודו] רבי אברהם ישעיה. הסתכל גם אתה במחברת וכתוב לי הסכמה..." (רבי וועלוול - דער איידלמאן, עמוד 193)

בדרך לישיבה

מפי הגר"ח שליט"א: כשהייתי מגיע הביתה מהישיבה בפתח תקווה, ציידה אותי אמי ע"ה בחבילות עם מצרכי מזון, ופעם יצאתי עם שתי שקיות בשתי ידי, ואבא ז"ל שליווה אותי עד לתחנת האוטובוס ב'דרך פתח תקווה', ביקש שאתן לו חבילה אחת כדי להקל מעלי עבודת המשא. אבל כשאמרתי לו שהגמרא אומרת, כאשר יש שתי נודות, זה גדול מזה מעט, ומכביד המשא על החמור לצד אחד, מניחין נוד קטן אצלו להשוות המשא, הסכים לדברי והניח לי לשאת את שתי החבילות. (הסטיפלר)

סיום הש"ס ומסכת שבת מחלמוד ירושלמי בביהכ"ס לדרמן

ד.ויס

אתמול בבוקר לאחר תפילת שחרית ברוב עם בביהכ"ס לדרמן, עלה הציבור לאולם החדש, שם התקיים השיעור האחרון בירושלמי מסכת שבת הנאמר ע"י מורנו הנאון האדיר רב חיים קניבסקי שליט"א, לעיני אביו מרן זללה"ה. אחריו סיים את הש"ס - שנלמד ע"י מתפללי בית הכנסת לדרמן, ובני הישיבות בעיר לעיני מרן ז"ע במשך השנה - הג"ר אריה שכטר שליט"א.

לאחר מכן במשך סעודת המצווה שנערכה במקום. נמסר שיעור בעניין המדליק בשמן תרומה טמאה ע"י הגר"ח שליט"א, ואחריו נשאו דברי התעוררות הג"ר אר"י שכטר והג"ר יעקב גלינסקי שליט"א והאריכו בעניין אמונת חכמים והתחבטות בפניהם אשר חסרה כיום ובפרט לאחר הסתלקותו של מרן הקה"ל לות יעקב זללה"ה.

אח"כ עלה כל הקהל הרב לפקוד את ציונו הקדוש, כאשר במקום נמצא כבר משעות הבוקר המוקדמות בליתר קהל רב מאד.

ובמשך כל היום, נראו רבים וביניהם מסלחה ושמנה של עולם התורה בעיר, וכן הבאים בהסעות מאורגנות מירושלים ושאר חלקי הארץ כשהם נוהגים רים לעבר בית החיים "זכרון מאיר" להשתטח על קברו של מרן ז"ע, ולשפוך שיה לפני בוחן לבות שיחוס וירחם עלינו בימים טרופים אלו.

כמו"כ התקיים השיעור הנ"ל בישיבת קהילות יעקב אשר נקראת על שם מרן ז"ע בהשתתפות ציבור אדיר של בני תורה.

מודעה זו פורסמה במלאת שנה להסתלקותו ובה מתפרסם לראשונה על יסוד השיעור המפורסם שרבינו שליט"א מוסר בכל שנה ביום היארצייט, כפי שגר הבאנו בעבר רבינו שליט"א נמנע מלמסור שיעור ברבים למעט פעמים בשנה בימי היארצייט למרן בעל החזון איש ז"ע וביום היארצייט לאביו ז"ע.

ספר תורה יכתב לזכר מרן זצוק"ל

על דעת גדולי התורה שליט"א החלט להחיל כפרוב כתיבת ספר תורה על שמו ולזכרו של מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל, כיון לזכות את כלל ישראל במצווה חשובה זו. כזכור לאחר פטירת מרן ה"חפץ חיים" ז"ע, יום מרן רבי חיים עזר גרודזינסקי זצוק"ל כתיבת ספר תורה על שמו והפעיל לשם כך את גדולי ישראל, כשהכסף הנכנס הועבר להחזקת הישיבות נמסר כי ספר התורה יוכנס א"ה לבית המדרש "לדרמן" אשר הורחב לאחרונה, ושם כידוע התפלל מרן ז"ע בעשרות השנים האחרונות.

אבדות

נמצא סנדל בלוויית מרן הסטיפלר זקוצ'ל רשב"ם 22 דירה 3

אבדו משפיים בהלויה של מרן זצ"ל הסטיפלר ז"ל טל: 423884

טור מיוחד זה באדיבות 'הארכיון היהודי'

ליצירת קשר: ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

053-3145900 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת, יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

המשך על מרן הסטיפלר) כיבוד אב

מאת הגר"ח שליט"א: כאשר הדפיס את חיבורו 'השם אורחותיו' על ספר 'אורחות חיים להרא"ש, היה מגיהו ונצרך היה לשלחו לבית הדפוס. אבא ז"ל נכנס אלי, חליתי ושכבתי עם חום. וסיפר לי שזה עתה הולך הוא למדפיס עם הגהותיו על ספר שלו. אמרתי לו כי גם לי יש הגהות. יותר ממילים אלו לא אמרתי. ואמר לי שאמסור לו את החומר. מסרתי לו, וזמן ההדפסה של ספר זה אך כמה שנים זמן בהחלט לא שגרתי.

אמר לי אבא ז"ל: היודע את המדוע אך זה זמן כה רב? כי מסרת לי ההגהות! אמרתי לו כי לא שלחתי אותו למוסרם לדפוס, ורק אמרתי שגן לי יש הגהות. ענה לי אבא ז"ל: בכל זאת לא היית צריך לשלוח על ידי! (עיין מסכת קידושין מה, ב', שהבן אל ישלח את אביו עבורו, אמנם ב"ארצווי קמיה", שאז נעשה לו אביו שליח מאליו, הרי זה מותר).

אביו מלמדו תורה

על בנו הגר"ח סיפר מרן, שבילדותו, בהיותו כבן י"ב שנים, היה לומד עמו בכל ליל שבת מסכת פסחים פרק "כל שעה", והגר"ח ידע את הפרק כל-כך טוב, שהיה יכול לפלפל בו עם רבנים גדולים, זה היה לשון קדשו של ה'קהלות יעקב'.
כן סיפר, שה'חון איש' היה יושב אז לצדם ומקשיב ללימודם, ומדי פעם היה מעיר הערותיו. ודוגמא הביא הסטייפלר, בענוותנותו, שהעיר ה'חון איש' כי בגמרא הלאה נראה שלא כפי שביאר...

עוד סיפר, כי בשבנים עברו היה בנו הגר"ח הולך ברחוב, ובידו ספר פתוח לעיין בו בלכתו בדרך.

"הוא צריך ללמוד ולכתוב ספרים"

הסופר הנודע רבי משה שיינפלד זצ"ל, בא אל הסטייפלר והציע לפניו, שמעוניין הוא להקים כולל, ולהביא לשם את בנו הגר"ח (כנראה שיעמוד בראש הכולל), וביקש ממרן שידבר עמו להסכים להצעה. השיב לו מרן ה'קהלות יעקב', כי ר' חיים לא נועד לתפקיד ושליחות שכזו, אלא צריך הוא להתמיד בלימודו ולכתוב ספרים...

אב על בנו: "הכל צריכין למרי חטיא!"

בשיחה עם רבי יעקב ב. פרידמן, העלה הגר"ר צבי רוטברג זכרונות, אודותה קשר בין הסטייפלר האב, לבנו מרן הגר"ח: "אספר לך סיפור מופלא. פעם ישבתי ולמדתי עם רבי חיים, ולפתע עלה אלינו הסטייפלר. הסטייפלר היה שקוע אז בסוגיה של 'אשם תלוי', ונזקק למקורות ל'חקירות' שלו. הוא נכנס לרבי חיים ואמר לו, 'אני צריך לחקירה הזו ראייה מאיזה מקור... תביא לי ראייה מתוך הבקיות שלך... הוא הרגיש בנפשו שצריך להיות כתוב משהו בענין, אבל לא ישירות...'

רבי חיים הרהר מעט, והביא לו ראייה. אך הסטייפלר סירב לקבלה. כיוון שכך, הביא לו רבי חיים ראייה אחרת, ראייה ממש נפלאה. אני זוכר עד היום את פניו הקורנות של הסטייפלר, הוא נהנה הנאה עצומה, ולפתע הכריז בחדווה והתלהבות: "הכל צריכין למרי חטיא!..." (פתגם מן הגמרא שפירושו, הכל צריכים את בעל החיטים. והנמשל: כל הלומדים זקוקים לשירותיו של הבקי המופלג בתורה).

(הסטייפלר)

סיפר הרב קלופט כי פעם כאשר ראהו לומד משניות בסוכתו, אמר לו הקהילות יעקב: במשניות יש את כל כללי התורה (כמי שאומר לו שלכן הוא לומד הרבה משניות) ת: זה נכון. אבא היה לומד משניות, וכמדומה בכל שבוע היה גומר סדר משניות, שבוע אחד זרעים, שבוע סדר מועד וכן הלאה [וחוזר חלילה]. יתכן שידע משניות על פה ממש, אבל אף פעם לא דיבר על כך, רק שמעתי ממנו כי הוא משנן משניות מקוואות בעל פה.

נקבתי בשמו של פלוני שיש לו בן אברך מצוין בכולל "בית הלל", ואביו אמר לי כי לפני שנים, שמע מה שספרתי אודות פלוני ת"ח שנולד לו בן והתינוק היה בוכה יומם ולילה והרופאים לא מצאו כלום, הוא נכנס לקהילות יעקב זצ"ל והתאונן על הקושי מחמת בכיותיו הרבות של התינוק. אמר לו מרן הקהילות יעקב: אתה מהדור הצעיר, על ילדים צריך להתפלל. שאלו הת"ח וכיצד מתפללים? ענהו שוב: אתה מהדור הצעיר, על ילדים צריך לבכות, לא עובר יום שאיני מזיל דמעה על חיים שלי. ע"כ. ומאז - אמר אבי האברך הנ"ל - כל יום אני בוכה בתפילה על בני, ואלו התוצאות, שה' שומע בקול דמעותי ויש לי בן מצוין בכולל בית הלל. כאשר סיפרתי הנ"ל, בכה רבנו.

סיפרו לי מפי השמועה, כי הקהילות יעקב זצ"ל אמר: מצאנו ילדים שכבר בבר מצוה סיימו ששה סדרי משנה, והיה ניכר כי עדיים לגדולות ונצורות אך לא נהיה מהם כלום, והטעם, כי הכבוד שנתנו להם (במידה לא ראויה) החרים את הכל. לא ידוע לי שכך אמר אבא זצ"ל, אבל זה אפשרי. כי כבוד במינון הראוי, במקום הראוי וברגע הנכון, הוא כלי יקר שאפשר להשתמש בו.

מפי השמועה שהקהילות יעקב נתן לחיים ביום זה, ופלוני שאביו בקרוב יהיה בן 60 שואל כי הילדים יחד מעוניינים לערוך סעודת מצוה לכבוד האבא. לא שמעתי שאבא נתן לחיים ולא ראינו שעושים משהו בזה.

אמרתי לרבנו. רבי יעקב גלינסקי סיפר כי שמע מהרבנית ע"ה אשת רבי אברהם יפאהן זצ"ל כי בישיבה שאלו את הקהילות יעקב היכן ישן והשיב: אני ישן על מטה של 5000 דולר. ושאלוהו - בסכום זה של כסף אפשר לחתן 50 בנות?! ענה: אני יושן על הספסל במזרח ששם זה 5 מקומות של 5 גבירים והגבירים היו קונים מקום ב 1,000 דולר....

אבא סיפר לי כי פעם אחת למד כל הלילה ולפנות בוקר נותרה לו חצי שעה לישון ונשכב על הספסל בבית הכנסת וישן, וכאשר בא הראשון המתפלל לבית הכנסת לא שם לב שהוא שוכב שם והניח עליו את המעיל, ובא השני וגם הניח מעיל עליו, וכך נערמה עליו ערימה של מעילים וכיון שהיה חורף המעילים מאד חימומוהו, והתאחר בקריאת שמע וקם סמוך לזמן קריאת שמע ועוד הספיק לקרוא ק"ש!

(כל משאלותיך)

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה- 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה- 4310

רוצה להקדיש את יקיריך ולהיות שותף בהפצת דברי התורה של רבינו?

כאן המקום:
053-3145900

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

המהפכות (א)

על מי לא צריך לברר בשידוכים? ממתי צעירים התחילו להתפלל ותיקין? מי הרב האמיתי של בית הכנסת, ובשלוש מי דרש רבינו כשהחסיר. לאיזה קבלת קהל לא היה שייך לסרב? וכיצד משכנעים את רבינו. כל אלו ועוד, במאמר המרתק שלפניכם.

ביריעה הבאה נסקור פרק פחות ידוע מפועלו של רבינו.

זכה רבינו, מתוך שעסק בתורה לשמה ולא עסק בשום דבר אחר, תורתו הכריזה עליו מבחוץ, ומתוך שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים. אש ההלכה בערה בקרבו עם יראת דקדוק הדין שקיבל מרבו מרן החזון איש, ובמשך עשרות שנים הוא גרם למהפכה מקצה אל קצה במספר דברים בציבור בני התורה.

לקראת 'בין הזמנים חודש אב', ובתקופה בה גזר עלינו הי"ת גלות בתוך גלות, כשאין אנו יכולים להתפלל כראוי בבית המקדש מעט, נודדים ממקום למקום ומחצר לחצר, מערכת 'קובץ גליונות' בשיתוף גליון 'דברי שיח' העולמי, שזכה לתפוצה אדירה מעין כמותה בכל העולם היהודי, יצא לתור ולחקור אחרי שבע המהפכות שחולל רבינו בציבור היראים, במגוון נושאים.

מיותר להוסיף, כי אנו מביאים כל פעם 'טעימה בעלמא' ועל קצה המזלג מה שיכיל הדף, בפרט בנושא להלן, לא הצלחנו לגמור את המלאכה, ובודאי חסרים לנו פרטים רבים, ואדרבה נשמח עם כל הוספה וידיעה, ובכל תמונה או מסמך מתקופות ההם.

ואי"ה, מעת לעת נוסיף לפרסם בכל פעם על מהפך בנושא אחר, אותו חולל רבינו שליט"א.

מי קם ותיקין?

ההתחלה כמו רוב הליכות חייו של רבינו, יסודה במרן החזון איש זצ"ל.

מרן החזון איש זצוק"ל הקפיד על תפילת שחרית מידי בוקר כותיקין, זמן התפילה החל כחצי שעה קודם הנץ, וקריאת שמע כעשר דקות קודם אחרי הנץ החמה, כך שהחלו את שמו"ע עם הנץ החמה ממש. באותם ימים, קשה מאוד היה למצוא מנין יראים בשעה כזו, רוב הימים המנין היה די במצמום, לא פעם היו צריכים להתמתין לעשירי "צנטער" להשלים לברכו וקדיש.

[וסיפר רבינו כי בתקופה הראשונה לבואו של מרן החזון איש לבני ברק, לא היה לו תפילה כותיקין במנין והיה מתפלל יחידי ואח"כ היה הולך לשמוע קדיש וקדושה בבית הכנסת הסמוך לביתו, ובהמשך היה מנין בביתו].

אגב, על חשיבותו של תפילת ותיקין בעיני החזון איש, ישנה עדות מענינת בספר מעשה איש (ח"ד, עמוד רכ"ד) על שידוך שביירו אצל החזון איש, אודות בחור שהוא הכירו והיה מתפלל אצלו לעיתים בותיקין, כשעלו מספר שאלות וספקות אודותיו, פסק החזון איש ואמר, "על מי שבא להתפלל ותיקין - יורדות כל השאלות:!!... כמובן התשובה יפה לאותה הצעה, אך רוח הדברים מובנת לכל.

נדגיש, כי היו גם היו פה ושם עוד קהילות קטנות של צדיקים יראי ה' שקבעו את תפילתם כותיקין, כמו בירושלים קהילות פרושים וכדו', וכן בעוד ערים, גם בבני ברק היו צדיקים נוספים, אך רוב רובם של הבני תורה, בפרט צעירים, לא ידעו ולא שמעו על תפילת ה' נץ".

אלו שהשכימו קום היו בעיקר פועלים העובדים לפרנסתם, ובחלקם, אולי רובם, התפללו הרבה לפני זמן הנץ החמה. אנוסים היו. או אנשים מבוגרים

לדבנן ותלמידהון
ביום רביעי ט"ז מר חשון חל האי"צ השלושים וחמש של רבן של כל בני הגולה מרנא ורבנא

מרן בעל החזון איש זצלה"ה
שיעור מודעו הגר"ח קניבסקי
לאחר מנין ותיקין ולאחר סגן תפילה לקבו מרן זצלה"ה
יחד נשפך צקון לחשם לפני בעל הרחמים לחוס על שארית המליטה.
וישלה עזרו מקוהש לקדוש שמו ית' בעולם, ובשועתו יתום ויבית קרן התורה והיראה.

בני השיבות

מתוך מודעה בעיתון, חשון תשמ"ט: השיעור יתקיים אחרי מנין ותיקין. מתוך: "ארכיון היהודי" ובאדי בותו

רבינו יורד מהיכל כולל 'חזון איש'.

שהתעוררו ממילא מוקדם, והגיעו בקלות לתפילת הנץ.

ייראוך עם שמש מבקשי פניך

כחור, התפלל רבינו כתלמיד מן המניין בישיבתו בזמן הקבוע לפי סדרי הישיבה, אך בכל הזדמנות בה יכל, הקפיד מאוד על תפילת נץ החמה. עם נישואיו מיד קבע את תפילת שחרית שלו בותיקין.

בשנים הראשונות היה זה בכולל אברכים חזון איש ותקופה קצרה לאחר מכן בבית הכנסת 'לדרמן שנפתח לא מכבר.

באותם ימים 'לדרמן' היה בית כנסת קטן ודל, שהכיל מספר מועט של מתפללים, בין עשר לשלושים איש, רובם תלמידי חכמים ממשפחת ותלמידי החזון איש, הגבאי היה רבי יחיאל לדרמן ז"ל, בעל המקום. זמן התפילה היתה כותיקין.

רבינו לא בלט שם כלל, להיפך, היו שם גדולי תורה מפורסמים כגון הג"ר חיים גרינימן, והג"ר גדלי' נדל, וכעבור זמן הצטרף הג"ר יהודה שפירא, ובזמנים מיוחדים כגון מר"ח אלול עד אחרי סוכות, גם מרן בעל הקהילות יעקב, אבל רבינו מצידו עודד את מי שיכל לבוא להתפלל "איתנו" - כלשונו, בותיקין.

אגב, שמענו מחתנו הגדול של רבינו שליט"א, הגאון רבי שרגא שטינמן, עדות מענינת על אותם שנים, כי אחרי נישואיו בא להתפלל במנין ותיקין, מי ששימש אז כגבאי היה הרב אברהם דוד קורלנסקי, שלחש לו כבר בתקופת הימים ההם, בעוד רבינו היה בשנות הארבעים לחייו, 'לדעתי הרב האמיתי של המקום הוא רבי חיים קניבסקי'...

אוסף אנשים

כיום, זה נראה מעט מיותר ואולי גם מגוחך, אבל באותם שנים רבינו שידל מי שיכל לבוא לותיקין.

בשיחות רבות שקיימנו עם מתפללי מנין ותיקין כיום, עולה כי רבים מהם באו אך ורק לפי בקשת רבינו, כך מספר לנו הרב ו. אחד המתפללים הקבועים למעלה משלושים שנה במנין הותיקין, כי התגורר בחו"ל וטרם בא לגור בארץ באופן קבוע הוא בא להיוועץ ברבינו, רבינו אז אמר לו בלשון הזה "תבוא לארץ ישראל, תקנה דירה בבני ברק, ותבוא אלינו לותיקין כל בוקר".

"אז הסתכלתי על זה מאוד משונה" מספר לנו הרב ו'. מה הקשר בין לגור בבני ברק לבין ותיקין, בקושי ידעתי מהו תפילת נץ, אבל מכיון שהרב אמר - קיימתי את זה, וראיתי בזכות זה הצלחה מאוד גדולה בכמה תחומים.

על לוח לבו

דברים ברוח דומה סיפר לנו הרה"ג ר' שמואל רוזנברג, שזכה לקירבה אצל רבינו בעיקר בזכות תפילת שחרית בה התפלל באופן קבוע ותיקין עם רבינו: רבינו היה מחזיק קשר אישי עם המתפללים, אם היה אחד מחסרי יומים או שלוש, הוא היה דורש בשלומו, כך גם היה אצלי, אם קרה והחסרתי, הוא שאל לשלומי והתענין מה קורה.

אגב, 'לדרמן' זה המקום היחידי בוא אפשר למצוא גם ילדים צעירים משכימים קום להתפלל כותיקין, ולא בגלל שיש להם טיול... אלא כי רוח המקום והאווירה שעשה רבינו, גרמה גם לילדים לבוא. הרבה מנכדיו הילדים שליט"א באו בעידודו להתפלל ותיקין.

גם על 'עזרת הנשים' לא פסח תפילת ותיקין.

בבית הכנסת קיים 'עזרת נשים', מסתמא מהיחידים בעולם הפועל בימות החול... החל משעות הבוקר מוקדמות מגיעות נשים להתפלל כותיקין. עד לפני מספר שנים היתה אשת חבר, להבחל"ח הרבנית קניבסקי ע"ה מגיעה מידי בוקר להתפלל כותיקין, ומקבלת לברכה את הנשים המתפללות שם, כיום נמשך הדבר על ידי בתה הרבנית צביון תחי', במסורת אביה ואמה.

במבט הלכתי

כדי ללמוד את חשיבות הדבר, נוכל להציץ במגוון תשובותיו הנדפסות בספר דעת נוטה (ח"א עמוד ק"צ והלאה), שם כותב רבנו כי תפילת נץ החמה יחידי

הגאון הגדול רבי שרגא שטינמן לצד חמיו רבינו שליט"א במנין ותיקין ביום הפורים

רבינו שליט"א יורד לשחרית עם שחר, מלווה בנאמנו הר"ר ישעיה אפשטיין שליט"א

הרה"ג שמואל רוזנברג שליט"א עובר לפני התיבה במחיצת רבינו

תפילת שחרית מוכרחת להתקבל. רבינו בתפילת שחרית כותיקין בביתו

עובר לפני התיבה בשחרית ב'לדרמן' באחד מימי היא"צ

גבאי בית הכנסת, רבי מרדכי אריאל (מימין) ורבי משה כהן שליט"א

שיעור יומי
בירושלמי
ע"י הגר"ח קניבסקי
החל מיום ראשון ט"ו באדר, אחר תפילת ותיקין, יחל א"ה בביהכ"נ לדרמן ברחוב רשב"ם, שיעור יומי בירושלמי.
השיעור נוסד ויאמר א"ה ע"י הגאון רבי חיים קניבסקי קי שליט"א, בכל משך השנה, להסתלקותו של רבן של ישראל, מכן בעל הקהילות יעקב. מצפים להשתתפות קהל גדול של לומדי תורה במקום.

ידעיה שפורסמה בעיתון בחודש אלול תשמ"ה, ממם ספורים אחרי פטירת הקהילות יעקב, על שיעור חדש אחרי ותיקין מפי בנו שליט"א. מתוך "ארכיון היהודי"

הופיע: ירושלמי שביעית
עם שיעוריו של מדרן הגר"ח קניבסקי שליט"א
משיעוריו הקבועים מידי יום לאחד תפילת "ותיקין" בביהכ"נ לדרמן לע"נ מדרן רשכ"ה"ג הגר"ח קניבסקי זיע"א החידושים ופירושים ע"י אחד השומעים והיה לנגד עיני
מדרן הגר"ח קניבסקי שליט"א
יצא לאור בהידור רב המקל על הלומד
להשיג: אצל מש' קורלנסקי רח' מהרש"ל 1 בני ברק טל: 03/790883

וודעה על הופעת חוברת שיעורים על ירושלמי שנמסרו לאחר ותיקין כל יום... מתוך הארכיון היהודי.

עדיפה על תפילה בציבור, ומצד הדין עדיפה אף אם אין לו עדיין טלית ותפילין, אלא שלא נוהגים כן, וכן עדיף תפילה עם הנץ על פני טבילה במקוה, (אם לא שהוא זהיר בטבילה מאוד), ועוד ועוד פסיקות רבות המובאות גם בעוד ספרים, שהצד השווה בכולם הוא חשיבות תפילת שמונה עשרה עם הנץ החמה.

חשוב להדגיש כי גם בנושא זה צריך לנהוג בחכמה. כי פעמים רבות הורה רבינו כי מי שאין לו ישוב הדעת הראוי במנין ותיקין, או כשזה בא על חשבון לימוד התורה, הרי שלא יתפלל כותיקין.

אגב, מעניין להדגיש, כי בספרו המפורסם אורחות יושר שהוא ספר מוסרי ליראת שמים ומדות טובות, הכניס רבינו את השקפותיו, בין השאר הוא שם דגש מיוחד על, כמובן, תפילה עם הנץ החמה.

הנה, במילים קצרות הוא כותב על מעלת ותיקין "וענין תפילת ותיקין, מלבד שיטת הרי"ף והרמב"ם שהוא חיוב גמור והעובר על זה ואין מתפלל כותיקין נקרא עובר על דברי חכמים, ואפילו לשאר פוסקים שאינו חיוב גמור מ"מ הוא ענין גדול מאוד כמו שהפליגו חז"ל מאוד, והבטיחו שאינו ניזוק כל היום כולו, ואילו היה בא בזמנינו אחד מהתנאים שידוע שכל ברכתיו מתקיימין, כמה היו משתדלין לקבל ברכתו, על אחת כמה וכמה ברכה שחז"ל הבטיחו..."

אגב, בהמשך הדברים הוא מפליא להביא שם מדברי רבינו יהונתן מפראג ז"ל בפירושו לאיכה "תפילת ותיקין מוכרחת להתקבל, ואילו היו מתפללין ותיקין ביום החורבן לא היה נחרב בית המקדש, ולכן כתיב סכותה בענן לך מעבור תפילה, כדי שלא ידעו מתי הנץ החמה" ... עכ"ל.

אינו ניזוק כל היום

כאמור, רבינו מביא את דברי הגמרא אודות המתפלל ותיקין שאינו ניזוק כל היום כולו. מעניין לציין כמראה מקום בעלמא, דברים שהביא מקורבו בספר דרך שיחה פרשת קדושים מביא מדברי רבינו כיצד היה לו נזק מגניבה שקרתה בביתו, ודווקא בזמן שיצא מביתו לתפילת ותיקין, ע"ש דברים מרתקים.

כמו כן רבינו מייחס מעלות רבות מלבד עצם קיום תפילה בהידור כדיעות הראשונים, ישנה את המעלה של אינו ניזוק כל היום בזכות זה.

[ואמר עוד שאפילו מי שמתפלל ותיקין מסיבה צדדית שיש לו כגון שהולך לעבודה וכדו' גם יש לו את הבטחת חז"ל אינו ניזוק כל היום כולו].

המעורר

בשנת תשל"ב למד בשיבת בית מאיר בחור בשם מרדכי אריאל, לימים הגבאי הראשי של מנין הותיקין בבית הכנסת לדרמן, הוא היה משכים קום מידי בוקר. פעם פגשה בו הרבנית ע"ה, ואמרה לו, תראה, בעלי משכים קום מאוד אבל הוא לא תמיד יודע את דקת הנץ שמשנתה מידי יום, וממילא הוא לא יודע מתי הזמן להניח תפילין, מכיון שאתה קם ממילא, טוב תעשה אם מידי בוקר תתן דפיקה על החלון כדי שנדע שכעת מתקרב זמן התפילה, וכבר הגיע זמן הנחת תפילין.

כמובן, הבחור שמח על זה, ובהמשך עם השנים זה נהפך לדבר קבוע. כל בוקר בקביעות הגיע ר' מרדכי לחלון ודפק מספר פעמים, כשפעמים רבות הרבנית היתה ישינה, והדפיקות הזכירו לה על זמן התפילה ההולך ומתקרב...

מרון הסטייפלר זי"ע

להעשרת הידע - נוסף, כי אפילו אביו של רבינו, להבחל"ח מרון ראש גולת קהילות יעקב זי"ע בעל הסטייפלר, לא היה מתפלל ביום רגיל כותיקין, בשעה זו הוא היה רק עולה על יצועו... הוא היה מתפלל בדרך כלל במנין ישיבת של ישיבת בית מאיר הסמוכה לביתו, ובשנים מאוחרות יותר בבית הכנסת לדרמן במנין המאוחר.

אחרי שנסתלק מרון הקהילות יעקב זצ"ל קבע רבינו שיעור יומי בתלמוד ירושלמי לעלוי נשמתו, בבית הכנסת לדרמן, כמובן, השיעור נקבע לאחר שחרית עם הנץ החמה...

בשלב מסוים, החליט הגאון הגדול רבי יהודה שפירא זצ"ל להוסיף בבית הכנסת לדרמן מנין שני שלא כותיקין, הדבר היה נראה אז משונה... גם כך היו

מתפללי ותיקין בלדרמן מנין בית שני

מרון הגראי"ל שטינמן חוזר מוהתיקין בבית הכנסת איצקוביץ, רבה שנים לא התפלל כוהתיקין מאילוצים שונים, אך בעש"ת שנותיו האחרונות, הקפיד על כך.

רחוב רשב"ם שוקק חיים בשעה 5 בבוקר. מתפללי ותיקין באים לתפילה.

מתפללי בית הכנסת לדרמן בוהתיקין ברחובה של העיר בתקופת הקורונה, ניסן תש"פ

בקושי אנשים, אבל עם הזמן המנין השני התחזק והגיעו אליו עוד ועוד אנשים, והגבאי ר' יחיאל לדרמן ז"ל בנה לצורך המנין חדר נוסף צמוד לבית הכנסת (כיום מכונה "בית שני").

ואחריתך ישגה מאוד

במבט לאחור, כיום ניתן להבחין בבירור את המהפך.

אם באותם ימים, מתפללי ותיקין היו מתי מעט, גם הם ברובם אנשים עובדים או מבוגרים. בני תורה וישיבות לא באו לשחרית כוהתיקין. מה לו לקום בשעה 4-5 בבוקר, בשעה שהוא יכול לישון עוד שלוש שעות ולקום בשעה 7 בבוקר לתפילה ישיבתית בניחותא?

עד שבא רבינו ושינה את הדבר. הוא עודד את מי שבא בקרבתו, את כל דורשי עצתו שיקומו כוהתיקין, צעירים וזקנים, בחורים ואפילו ילדים צעירים, לכולם הוא הזכיר כי ותיקין זה בעצם זמן התפילה הכי לכתחילה.

כיום, כמעט שאין ישוב חרדי בו לא קיים מנין או כמה מנינים לתפילת שחרית כוהתיקין. כמעט כל בית כנסת שמכבד את עצמו מייחד זמן לתפילת ותיקין, ואחרי זה יבואו שאר המנינים. אפילו בחו"ל, יש בהרבה מקומות מנינים לתפילת ותיקין, לציבור בני התורה.

והחידוש היותר גדול, כי המתפללים הם בני תורה אברכים. ויש מנינים ישיבתיים לוהתיקין.

בבית כנסת לדרמן עצמו, הוא מהמנינים הגדולים בעולם לתפילת ותיקין. כל בוקר מתקיים מנין גדול של כמאה וחמישים מתפללים, ובנוסף מנין נוסף בבית שני שיש בו כמה עשרות נוספים של מתפללים.

זכות קדימה למתפללי ותיקין

כל באי ביתנו של רבינו ידעו כי כל מה שנוגע לתפילת ותיקין מקבל יחס מועדף ושונה. היה תקופה שאחד הצעירים ביקש שרבינו ימצא לו זמן קבוע לשאלותיו, רבינו דחה אותו בטענה שהוא ישיב לו בכתב מפעם לפעם, אבל הלה התעקש, עד שאמר לרבינו 'ואם אקום לוהתיקין בשביל זה ואכנס אחרי התפילה, הרב יסכים?' לזה רבינו לא יכל לסרב.

מענין להוסיף, כי רבינו חש קשר עם מתפללי הנץ באופן אישי. כך למשל, המתפללים היחידים שרבינו היה מגיע לשמחות שלהם במדת האפשר, וזכר אותם מצוין היו מתפללי ותיקין, הוא ראה מטרה וחשיבות גדולה בזה, כי תפילה זו היתה נחשבת אצלו מאוד.

כך גם היה משתתף בקביעות בהרבה מהשמחות המתקיימות בבית הכנסת, היה עובדא באחד המתפללים שבא לרבינו להתברך לרגל חתונת בנו, הוא ציין ששמחת האופרוף תתקיים בבית הכנסת במנין ותיקין בלדרמן.

נתחייך רבינו ואמר לו, אם כך, זה סגולה שאני לא אשכח לבוא...

היתה תקופה של כמה שנים שרבינו קיבל עשרות איש כל בוקר בביתו אחרי שחרית, אף שלא היה זה הזמן הרשמי, מפני שאמרו לו שאנשים אלו השכימו קום במיוחד מכל הארץ כדי לבוא להיוועץ בו, מששמע שסיבה 'נץ' תלויה בדבר, שוב לא סירב.

שיעורים סביב לוהתיקין

גם שיעורי התורה שנקבעו מסביב לשחרית ותיקין בלדרמן, זכו אצלו ליחס מיוחד. השיעור הקבוע בדף היומי של הגאון רבי יעקב שוב שליט"א, היה זוכה מפעם לפעם לביקורו של רבינו בסיומי מסכתות וכדומה, 'הייחוס שלהם' בעיקר היה כי השיעור שייך למתפללי ותיקין...

סביב מעגל השנה

בכלל, כל מועדי השנה היו סביב הנץ. כך למשל, המנין המרכזי בבית הכנסת 'קריאת המגילה ברוב עם' הוא כמובן עם הנץ החמה, גם בט' באב משכימים ותיקין (אף שגומרים הרבה לפני חצות היום), הסיים הידוע של הש"ס בערב פסח, נערך כמובן, אחרי גמר שחרית כוהתיקין, כל ימי השנה כולל כל המועדים, כולם סביב הנץ. גם בשבת מקפידים על ותיקין, אף שבהלכה מובא כי יש לאחז את

התפילה בשבת. על פי הנץ יחנו ועל פיו יסעו...

מעניין להוסיף, פרט מעניין הנוגע לחודש אלול הקרב ובא: מנהג כל ישראל לומר את בקשת הסליחות הנהוגות בחודש אלול, רבינו סבור כי יסוד המנהג הוא להשכים ולומר באשמורת הבוקר, קודם שמתחילים שחרית כותיקין, ואילו אותם המתפללים שלא כותיקין, ומתחילים את אמירת הסליחות שלא באשמורת, אין לזה טעם וריח.

גם כשרבינו שימש לסנדק, היה עדיפות מיוחדת לברית שמתקיימת אחרי הנץ, גם מצד שבוה מקיים אבי הבן ענין זריזים מקדימים בהידור, וגם כי אז היה נשאר עטור בטלית ותפילין עד לאחר הברית.

זמן נץ החמה

ידוע כי יש מספר דיעות באשר לזמנה המדויק של הנץ החמה, מכיון שאין מדורנו עוסק בעניני הלכה, אלא כל מטרתו לעורר תשומת לב הקורא לדקדק במצות ולהתחזק במעשים טובים, נעתיק בקצרה מתוך קונטרס 'מנהגי בית הכנסת לדרמן', בשם רבינו: זמן הנץ החמה הנהוג במנין ותיקין, הוא ע"פ ה"לוח" (של ר"מ טיקצ'ונסקי) שנכתב במקורו לפי אופק ירושלים, בתוספת כמה רגעים להתאימו לאופק בני ברק (ע"ש בהערה, ושלא היתה דעת החזון איש נוחה לדקדק בדיוק בזמן התחלת שמו"ע).

אי אפשר לסרב לאלו שהשכימו לקום ותיקין

הגאון רבי מאיר הוניגסברג שליט"א (באמצע) מוסר את פרק המשניות היומי אחרי ותיקין בירכתי בית המדרש

רבינו במסיבת סיום בביתו של רבי מאיר סופר, מהמשתתפים הקבועים בשיעור דף היומי אחרי ותיקין

לא יאומן: בית הכנסת מלא מפה אל פה בתפילת חול המועד סוכות

תמונה נדירה (בערך משנת תשס"ה) של המוני איש שהשכימו קום להשתתף בסיום הידוע בערב פסח. רבינו יצא מבית הכנסת לחצר, כדי לטעום מעט מסעודת מצוה, המונים מצטופפים.